

NESISTEMINIS AVANGARDAS (NAUJOSIOS) STAGNACIJOS LAIKOTARPIO MENE: BENIGNOS KASPARAVIČIŪTĖS KŪRYBOS ATVEJIS

Kęstutis Šapoka

LIETUVOS KULTŪROS TYRIMŲ INSTITUTAS
Saltoniškių g. 58, LT-08105 Vilnius

LIETUVOS NACIONALINĖ
MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKA
Gedimino pr. 51, LT-01504 Vilnius
kestas.sapoka@gmail.com

Straipsnyje aptariamas specifinis Vilniaus šiuolaikinio meno reiškiny, kurį, priklausomai nuo konteksto, galima vadinti keliais vardais – *neotradicionalizmu*, *kritiniu regionalizmu*, *institucine kritika*, *nesisteminiu avangardu*. Šis reiškiny traktuojamas kaip Vilniaus šiuolaikinio meno sistemos (naujosios) stagnacijos, kurios pradžia datuojama maždaug nuo 2005–2006 m., sudėtinė dalis – iš dalies jos išdava, iš dalies – reakcija. Šių dviejų prasminių polių rėmuose aptariamas „revoliucinis“ mūsų šiuolaikinio meno periodas maždaug tarp 1987–1998 m. Jo fone išryškina (daugiausiai Vilniaus) šiuolaikinio meno karta, debiutavusi vadinamuoju „porevoliuciniu“ laikotarpiu (maždaug 1998–2005), ypač akcentuojant tuos ir tas jos atstoves, kuriuos ir kurias sąlygiškai galėtume pavadinti „neotradicionalizmo“, „kritinio regionalizmo“ ar „institucinės kritikos“ atstovais. Pastarųjų fone atskirai aptariama kritinio regionalizmo atstovės – Benignos Kasparavičiūtės – meninė veikla.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: socialinė menotyra, nesisteminis avangardas, kritinis regionalizmas, neotradicionalizmas, tapyba, videoperformansas, interdisciplininis menas, estetinė ideologija, XXI a. Lietuvos menas.

LITERATŪRA

- 2 Show: *Jaunieji menininkai iš Latvijos ir Lietuvos*, Vilnius: ŠMC, 2004, p. 11–19.
- Голынкин-Вольфсон Дмитрий, „После нулевых: эпоха внесистемного авангарда“, in: *Московский художественный журнал / Moscow Art Magazine*, 2012, Nr. 82, p. 84.
- Michelkevičius Vytautas, Šapoka Kęstutis „Metus trukęs pokalbis apie knygą, istorijų rašymą, įsivaizduojamas ir tikras (ne)priklausomybės kovas Lietuvos meno scenoje“, in: *(Ne)priklausomo šiuolaikinio meno istorijos: savivaldos ir iniciatyvos Lietuvoje 1987–2011 m.*, Vilnius: LTMKS, 2011.
- Šapoka Kęstutis, „Apie metodologinę painiavą ir metodologinį nerimą“, in: *Kultūros barai*, 2010, Nr. 6, p. 35.
- Шапока Кястутис, „Операция «ы», или Литовское искусство сквозь нулевые“, in: *Московский художественный журнал / Moscow Art Magazine*, 2012, Nr. 83, p. 73.
- Valatkevičius Jonas, „Pokalbis apie užribį“, in: *Lietuvos dailė 1989–1999*, Vilnius: ŠMC, 1999, p. 48.

INTERNETINĖS PRIEIGOS

- „Be galerijos, be kuratorių: Joną Zagorską kalbina Kristina Stančienė“, in: *Literatūra ir menas*, 2008 10 10, Nr. 3207, [žiūrėta 2012 12 06], http://www.culture.lt/lmenas/?leid_id=3207&kas=spaudai&st_id=13543.
- „Viešas atsisakymas priimti dešimtmečio meno žvaigždės statusą“, in: *7 meno dienos*, 2010 05 14, Nr. 19(895), [žiūrėta 2012 12 08], http://archyvas.7md.lt/lt/2010-05-14/daile_2/viesas_atsisakymas_priimti_desimtmečio_meno_zvaigzdes_statusa.html.

AN UNSYSTEMATIC AVANT-GARDE IN THE ART OF THE PERIOD OF (NEW) STAGNATION: THE CASE OF THE ARTWORK OF BENIGNA KASPARAVIČIŪTĖ

Kęstutis Šapoka

KEYWORDS: non-systemic avant-garde, critical regionalism, neo-traditionalism, painting, video-performance, interdisciplinary art, ideology of aesthetics, 21st century Lithuanian contemporary art.

SUMMARY

The article discusses a specific phenomenon of the Contemporary Art of Vilnius, which, depending on the context, can be dubbed several names – *neo-traditionalism*, *critical regionalism*, *institutional critique*, *unsystematic avant-garde*. This phenomenon is interpreted as a component – partly a sequel, partly – a reaction to the (new) stagnation of the Contemporary Art system of Vilnius the beginning of which dates from about 2005–2006. Within the framework of these two semantic poles, the “revolutionary” period of our contemporary art from approximately 1987 to 1998 is discussed. Against its background, the modern art generation (mostly of Vilnius) that debuted in a so-called “post-revolutionary” period (about 1998–2005) is highlighted, with particular emphasis on those who may be relatively described as representatives of “neo-traditionalism”, “critical regionalism” or “institutional critique”. Against the background of the latter, the artistic activities of a representative of critical regionalism – Benigna Kasparavičiūtė are separately discussed. Many aspects of the artwork of Kasparavičiūtė are associated with both an *ethical* or *idealistic* position of *withdrawal*, *non-participation* in a broader sense, beyond mere formal, stylistic problems. This position of “critical regionalism” to some extent is chronologically and conceptually close to the phenomenon, for example, in Russian it is called “non-systemic” avant-garde – attempting to break free from administrative control (for example, from a forced race of “CV filling”).